

اشتباهی داشته باشد، مؤثر درمورد نیست.

ولی نخستین اشتباه جناب‌استاد این است که تعداد و نفرات دانشجویان اعزامی دوره اول به اروپا به جای یکصد نفر یکصد و ده نفر بود.

اجازه بفرمائید اسامی آنها را به ترتیب حروف الفباء از روی نام خانوادگی درزیر معروض داشته و سپس عرضه بدارد که چرا در دوره اول که قانون صراحت داشت باید یکصد نفر باشند این تعداد به یکصد و ده نفر بالغ گردید و بعد از ذکر اسامی و سوابق شخصی و خانوادگی و درجه تحصیلات و شخصیت محصلین آن دوره - و بیان علت افزایش ده نفر به تعداد یکصد نفر ضمن سیر جریان حوادث، با حفظ احترام و اذعان و اعتراف به جلالت مقام و عظمت درجه دانش جناب استاد دکتر فتح‌الله جلالی سایر اشتباهات و یا سهو قلم‌های ایشان را نیز محض ثبت نص حقیقت در تاریخ یادآوری نماید.

- ۲ -

اعزام

نخستین گروه

محصلین به اروپا

اینک اسامی «یکصد و ده نفر» محصلین اعزامی کشوری دوره اول در مهرماه ۱۳۰۷ قبل از ذکر نام این اشخاص باید به عرض برساند که تمامی آن یکصد و ده نفر هنگام عزیمت به اروپا از طرف دولت دکتر و مهندس نبودند، و یا اساساً طی سالهای ۱۳۰۱ و پیش از آن در ایران دانشکده - هائی که مهندس و یا «دکتر حقوق، اقتصاد و علوم سیاسی و علوم بیرون بدهد وجود نداشت بلکه فقط یک دانشکده پزشکی بود که فارغ‌التحصیلان آن درجه دکتری می - گرفتند و یک دانشکده حقوق که تنها لیسانسیه تربیت می کرد.

اما - داستان جریان اعزام نخستین گروه محصلین کشوری، طی مهرماه ۱۳۰۷ به فرمان اعلیحضرت رضاشاه کبیر.

استاد ارجمند دکتر فتح‌الله جلالی طرز پیشنهاد و تصویب و توشیح قانون و بودجه مربوط به اعزام محصل و دسته بندی و تعداد دانشجویان را برای هر رشته تحصیلی دربرگهای ۵۶-۵۷ همان شماره مجله به اختصار مرقوم داشته اند که اگر اختلاف و

بنابراین آنهائی که حبن عزیمت به اروپا از یگانه دانشکده پزشکی ، که مدرسه عالی طب و تنها دانشکده حقوق ، که مدرسه عالی حقوق نام داشتند ، دیپلم دکتری در پزشکی یا لیسانس حقوق گرفته بودند ، در ضمن نام آنها طی فهرست اسامی زیر بعد از ذکر نام خانوادگی و سمت راست اسم شخصی یا نام کوچک ، کلمه دکتر ، یعنی دکتر در پزشکی و لیسانسیه ، یعنی لیسانس حقوق ، نوشته می شود و آنهائی که در اروپا ، فرانسه ، آلمان ، انگلستان و سویس (زوریخ) ، به اخذ درجه دکترا یا مهندسی نائل شدند تا آنجائی که حافظه بنده یاری بکند ، بعد از ذکر نام خانواده و اسم کوچک - مدرک و درجه علمی آنها ، یعنی در سمت چپ نوشته خواهد شد .

مثلا همین جناب آقای استاد دکتر فتح الله جلالی هنگام شرکت در امتحانات مسابقه و عزیمت به اروپا ، درجه دکتری نداشتند و فقط دوره متوسطه یا دبیرستان را گویا در آلمان یا ایران دیده بودند . بعد از عرض این توضیح اینک اسامی :

۱- ابتهاج - احمد علی - از خانواده معروف ابتهاج ها ، که گویا رشتی هستند و در اروپا مهندسی ساختمان تحصیل کرد و مهندس یا درجه مهندسی گرفت و حالیه از شخصیت های معروف هستند .

۲- ابوذر - ابوالحسن - یادم نیست این شخص در چه رشته درس می خواند و آیا به اخذ درجه دکتری یا مهندسی نائل شد یا خیر همینقدر به خاطر دارم که در فرانسه تحصیل می کرد و اگر به یاد داشتها و اسناد سابق مراجعه کنم می توانم دقیقاً بنویسم فعلا اینهمه را از روی حافظه به قلم

می اورم ، همینقدر می دانم که از خانواده محترمی بودند .

۳- آجودانی - محمود - باز یادم نیست که ایشان یا این شخص محترم در فرانسه مهندسی خواندند یا یکی از رشته های دکترا ، همینقدر به خاطر دارم از خانواده محترم و معروفی بودند و هنگام عزیمت درجه دکترای پزشکی یا لیسانس حقوق نداشتند .

۴- اخوی - مرتضی - از خانواده محترم و معروف سادات اخوی شیرازی و خویشاوند مرحوم حاج سید نصرالله اخوی (تقوی) و شخص ممتاز و بالیافت بودند و یکی از ایشان ، مرتضی اخوی و یا مهدی تقوی ، که هر دو خویشاوند بودند قبل از عزیمت به اروپا درجه دکترای پزشکی و دیگری لیسانس حقوق داشت و در فرانسه حقوق و طب خواندند و دکتر حقوق شدند .

و هر دو نسبت به این بیمقدار به مناسبت مباشرت و رفت و آمد دائم به دولت منزل مرحوم حاج سید نصرالله اخوی (تقوی) و دوستی پدرم با آن مرحوم به این بنده محبت و مرحمت مخصوص داشتند و یکی از آنها را چند ماه پیش در اتومبیل های کرایه شمیران زیارت کردم زیاد پیر و گویا منروی شده ایشان مرا شناخته آشنائی دادند ولی خجالت کشیدم پیرسم مهدی یا مرتضی هستند .

۵- آذر - دکتر محمد مهدی - پیش از حرکت به اروپا (فرانسه) فارغ التحصیل مدرسه عالی طب و درجه دکترای پزشکی داشتند ، سال اول در دانشگاه لیون تحصیل می کردند ، در ایران و فرانسه خیلی خوب درس خواندند ، پزشک حاذقی شدند و هستند پس از مراجعت به ایران مدتها استاد دانشکده پزشکی بودند ، در یکی از کابینه ها به

وزارت هم رسیدند ، نمی دانم حالیه در دانشگاه تدریس می فرمایند یا باز نهسته شده اند همیقدر اطلاع دارم که در دفتر کار با مطب و به اصطلاح خیلی قدیم محکمه خودشان واقع در بین خیابان لاله زارنو و فردوسی کوچه لادن عصرها به بیماران رسیدگی می فرمایند .

۶- آژرم - اسمعیل - ایشان هم پیش از عزیمت به فرانسه درجه دکتری و لیسانس نداشتند یادم نیست در چه رشته درس می خوانند ، دکتر یامهندس شدند ، باید به یادداشتهای سابق مراجعه کنم ، باز همیقدر به خاطر دارم که اوهم از خانواده محترمی بود .

۷- آزموده - مرتضی - اگر حافظه ام خطا نکند ایشان هنگام عزیمت به فرانسه از مدرسه عالی حقوق درجه لیسانس داشتند ، در فرانسه خیلی خوب درس خوانند و اگر باز حافظه ام خطا نکرده باشد در رشته حقوق ، اقتصاد و علوم سیاسی درجه دکتری گرفتند ، از خانواده محترمی بودند و گویا با مرحوم دکتر فرهمندی (خدایش بیاه رزد مرد شریفی بود) و بابت میسار سپهبد حسین آزموده خویشاوندی داشتند و پس از مراجعت به ایران مقاماتی را احراز کردند معروفیت دارند که محتاج عرض نیست و از قرار معلوم هنوز زنده هستند که خدا همواره زنده و سلامت بداردشان .

۸- اسکندرانی - نصرالله - ایشان قبل از عزیمت به اروپا درجه دکترای پزشکی و یا لیسانس حقوق نداشتند ، فقط دیپلمه دوره متوسطه و باز اگر حافظه خطا نکند اهل آذربایجان و از خانواده بازرگانان معروف و ثروتمند اسکندانی های تبریز بودند و در اروپا گویا یکی از رشته های مهندسی را خوانده و مهندس شدند .

۹- آشوب - رحمت الله - ایشان پیش از عزیمت به فرانسه دکترای پزشکی و یا لیسانس حقوق نداشتند ، دیپلم متوسطه دارالفنون را گرفته بودند ، در فرانسه نام خانوادگی خودشان را تغییر داده و به «امین فر» تبدیل کردند ، دکترای حقوق دریافت داشتند ، بعد از مراجعت به ایران به استخدام وزارت دادگستری درآمد مدتی مدیر کل اداره فنی و حقوقی دادگستری بودند و مجله علمی فنی و حقوقی دادگستری را پایه گذاشتند و بعد شغل آزاد پیشه وکالت دادگستری انتخاب کردند و کلیه درجه اول دادگستری و مترجم رسمی است و با گروه حقوقی و مؤسسه مشاوران قضائی دکتر آقایان خیابان سوم استفند مشغول گذرانیدن وقت است .

۱۰- اعتماد مقدم - علی - ایشان نیز پیش از مسافرت به خارجه دکترای پزشکی یا لیسانس حقوق نداشتند از خانواده معروف اعتماد مقدم و بازماندگان مرحوم محمد حسن خان اعتماد السلطنه وزیر انطباعات مشهور دوره ناصری بودند ، دیگر نسبت به این شخص محترم توضیحی ضرورت ندارد .

۱۱- اعظم زنگنه - عبدالحمید - آن مرحوم هنگام عزیمت به فرانسه لیسانس حقوق داشتند ، در فرانسه دکترای حقوق گرفتند از خانواده بسیار جلیل و محترم و از بازماندگان مرحوم امیر زنگنه بودند پس از مراجعت به ایران مدتی استاد دانشکده حقوق و بعد رئیس همان دانشکده و اندک زمانی وزیر فرهنگ شدند و عاقبت به دست يك نفر جوان متعصب و نادان قمی بوسیله اسلحه کمری در حوطه دانشکده حقوق کشته شدند .

۱۲- افتخار - مصطفی - ایشان اهل

تهریز ، از خانواده های بازرگانان محترم ایرانی مقیم اسلامبول بود ، تحصیلات خودشان را در اسلامبول دیده و دیپلم متوسطه گرفته و سپس وارد دانشکده یا هنرستان عالی موسیقی یعنی کنسرواتوار اسلامبول شده و موسیقی دان ، آهنگساز و ویلون زن ماهری شده بودند که داستانی جداگانه دارد و مربوط به موضوع است بعد از اتمام شمردن و ذکر اسامی محصلین بعرض می رسد .

۱۳- افضلی پور - علی - ایشان هم فقط دیپلمه دارالفنون بودند ، در فرانسه دکترای ریاضی گرفتند ، در ریاضت استعداد و نبوغی داشتند که بعداً نوشته می شود و در مراجعت استاد دانشکده علوم فنی و رئیس مؤسسه آمار دانشگاه شدند .

۱۴- اقصی - رضا - ایشان هم دیپلمه متوسطه بودند در فرانسه دکترای ریاضی گرفتند .

۱۵- آل بویه - اسدالله - ایشان نیز دیپلمه دارالفنون بودند در فرانسه ریاضیات تحصیل می کردند ، در ریاضیات استعداد خارق العاده ، نبوغ عجیب و سرعت انتقال حیرت انگیزی داشتند که در جای خود گفته خواهد شد ، بعد از مراجعت به ایران استاد دانشگاه شدند .

۱۶- آل بویه - ابوالفضل - ایشان هم دیپلمه دارالفنون بودند و قبل از عزیمت به فرانسه مانند دکتر اسدالله آل بویه درجه دکترای لیسانس نداشتند - اسدالله و ابوالفضل هر دو اهل لاهیجان و از خاندانهای کهن سال و محترم آن سامان و بایکدیگر پسر عم و پسر دائمی و خلاصه درست یادم نیست خویشاوند نزدیک و امروز هم هر دو بحمدالله زنده و از رجال دانشمند و فاضل و باشخصیت هستند که خدایرا تاسالین بس دراز زنده و سلامت

بمانند .

۱۷- الهی و وزیری - مصطفی - ایشان نیز پیش از حرکت به فرانسه دکترای پزشکی و لیسانس حقوق نداشتند و فقط دیپلمه بودند ، خاطر ام نسبت به او بیش از این حکایت نمی کند ، یادداشت هایم هم در پیش چشم نیست همینقدر به یاد دارم که جوانی خوش-لباس ، شیک پوش ، مؤدب و مهذب و از خانواده محترمی بودند .

۱۸- انصاری - حسین - نیز پیش از سفر به اروپا دکترای پزشکی و لیسانس نداشتند دیپلمه متوسطه ، از خانواده جلیل ، کهن-سال و بسیار محترم انصاری ، جوانی بسیار تربیت شده ، اصیل ، زیبا ، خوش لباس ، شیک پوش ، ظریف و مؤدب بودند .

۱۹- بازرگان - مهدی - فرزندیکی از بازرگانان محترم ، متدین و ثرتمند بازار تهران و دیپلمه متوسطه بودند ، دکترای لیسانس از ایران نداشتند ، در فرانسه یادم نیست در کدام رشته درس خوانده و به درجه مهندسی رسیدند ، ایشان را تمام محافل علمی ، سیاسی و اجتماعی می شناسند و شهرت بسیار دارند ، در آن زمان که به فرانسه می-رفتند جوانی بودند بی اندازه خلیق ، با-دیانت و بااستعداد ، لایق و مؤدب و نسبت به شایخ اسلامی و نهت های مقدس ملی متعصب و در وطن پرستی و ایران دوستی و غیرت و غرور ملی ضرب المثل و در تمام مدت اقامت و تحصیل حتی يك روز و یکساعت روزه نماز خود را ترك نکردند خداوند مانند دیگر هم دوره های تحصیلی آن زمان و از جمله خود جناب استاد فتح الله جلالی و تمام مردان و جوانان دانشمند ، دانش دوست و دانشجو طول عمر توأم با سلامت و توفیق هر چه بیشتر به ایشان و همه اعطا فرماید (باتمام)